

**Iji Asụsụ, Agumagụ na Omenaala Kwalite Udo na
Adịmnotu n'Ọgbọ Globalaizeshọn dika E Ziputara
n'Iduuzi Igbo Abụọ**

Nke

**Nsolibe, Obiageli Theresa (PhD)
Ngalaba Lịngwistiks na Igbo
Mahadum Chukwuemeka Odumegwu Ojukwu
Kampus Igbariam
+234(0)8035795591**

Ụmjedemede

N'ihe ọbụla mmadụ na-eme n'ụwa, udo tọrọ atọ kacha mma ma di mkpa ka e were nwee ezi mmepe na agamnihi. Ederede a nabatara globalaizeshon ka ihe na-eweta ezi agamnihi nke e kwesiri ka e si na mpaghara asusu, agumagu na omenaala legara anya, n'ihi na e gosiri mkpa asusu, agumagu na omenaala di n'iweta udo na idinaotu n'ogbo globalaizeshon a. E kwukwara na globalaizeshon bu n'obi ikwalite agumagu na nkwardosi ike n'omenaala. Imutakwu otutu asusu abughi asusu nke gi ga-eweta udo na idinaotu na mba uwa maka na mmadu na-enwewanye mmasi n'ebe onye na-asu asusu ya no. Oru asusu, agumagu na omenaala dika ngwa ikwalite udo na idinaotu putara ihe n'akwukwo agumagu Igbo abuo e lebara anya ma tlee. Ederede a na-egosikwa na a bia na mbawanye achom udo na idinaotu na ndigide nke mmadu na asusu bu isi sekpu nti n'ihi na asusu bu ihe e ji enwe mmekorita, ahazi ihe, inyefe na ndigide omenaala ndi site n'ogbo ruo n'ogbo.

Mkpelite

Omenaala ndi ocha dika ihe na-eweta agamnihu na-abawanye. Uzọ ebim ndu ndi ahụ gụnyere asụsụ, agumagu, nhurūwa ya na mmubawanye inweta ndi oru, mgbasa ozi na ihe ndi ozo bu ya weputara ihe a a kpore globalaizeshon (Radharkrishnan, 2004). Globalaizeshon metutara uwa nke taa ebe o di ukwu na n'otutu uzọ. Mana dika ihe na-eme n'awa taa, udo di mkpa karichaa ihe niile n'ebe mmekorita ndi mmadu di na asusu na omenaala ha.

N'ikwado glabalaizeshon, a hutara ya dika ezi ihe na-eweta udo, agamnihu n'azumahia, nzikorita ozi na mmekorita mmadu na ibe ya n'agbanyeghi agburu na mba ha si. Ihe e si na globalaizeshon enweta dika ndi nkwardo ya si kwu gūnyere agamnihu uzọ ime njem, ihe e ji ezikorita na mgbasa ozi, mmubawanye n'usoro izirita ozi site n'iji igwe oku, eriri oku na akorongwa ohu e ji ezirita ozi dika intaneet, na ekwentị. Ihe ndi a na-ebutekwa mmekorita n'akunauba, omenaala ma na-eweta udo. Udo so n'otu ihe kacha di mmadu mkpa. Ufodu mmadu na-eme ihe obula a si ka e mee ka udo were di. Udo e nwetara n'uzo edochaghi anya ka mma kara agha a luru maka ikpe nkwo. N'agbanyeghi ihe ndi a niile, otutu ekwetaghi n'ihe bu nkowa udo. Udo nwere mputara n'ogo di ichie ichie dika onodu siri di. Udo bu ntughari agha na mbibi. Nke a mere na e gee ntị ebe niile ugbo a, naanị agha ka a na-alu. O bu n'ihie enweghi udo. E nweghi udo na-adikwa na ndu mmadu. Onye enweghi udo na ndu ya enweghi mgbe udo ga-adị n'etiti ya na ndi ulọ ya, ndi agbatobi ya nakwa ndi obodo ya. Mmadu kwesiri isi n'ulọ diri mma wee puta ezi, ka udo na idinaotu were di nke ga-enye aka weta ezi mmepe na agamnihu n'obodo, tumadi n'ogbo a chorọ udo na mba uwa gbaa gburugburu.

Mmekorita mmadu na ibe ya bu asusu ka e ji eme ya. Asusu bu ya ka e ji eziputa agumagu na omenaala na nhuruwa ndi. Ihe ndi a ka a na-enyefe site n'ogbo ruo n'ogbo ebe e nwere

udo. Ọ buru na e nyefeghi asusu, agumagu na omenaala ndi site n'ogbo ruo n'ogbo n'ih i enweghi udo, nke a ga-eme ka njirimara ndi ah i fuo. Ndi njirimara ha furu, ha n'onwe ha efuola. Asusu di nnukwu mkpa dika uzọ e si ezisa omenaala. Nke a mere na ọ buru na asusu na omenaala ndi fuo, i mara na nke ndi nwe ya agwula.

Nkwa Okpurukpu Okwu Ga

Otuotu oge, ndi mmadu na-ewere okwu adabaghi were kwaa ihe. Nke a na-eme ka a ghara iziputacha ihe a chorọ. Iji gbochie nke a, okwu ufodu ka a kwara n'ederede a ka o were mee ka nghota ya di mfe ma gaa oso oso. Okwu ndi dika globalaizeshon, asusu na omenaala ka a kwara.

Globalaizeshon

Okwu a bu globalaizeshon akariala nari afọ anọ o jiri puta. Mana nziputa ya ebe ọ bara uru malitere ohu ka e mechara ihe nziputa maka mgbas a ozi n'ogbo 1960. Globalaizeshon dika Vidya (2015:241) si-kwu putara, "Mmepe akunauba maka ahia mba uwa site n'iru ogo ima aka na ya". I kwaa ya ebe ọ di mfe, nke a na-egos i mmekorita mba uwa mepegoro emepe na mba uwa ndi na-emepe emepe ebe ọ gbasara mmeputa ngwa ahia, izu ahia na ego, iweta udo na idinaotu.

N'ih i nke a, globalaizeshon nwere ntu anọ: ikwe ka e nwee ohere ngwa ahia idi na-aga siriri werere n'etiti mba site n'inwe udo na n'iwepu maobu belata mgbochi ngafe ha, imebe udo, ezi onodu na ohere ego idi na-ehughari n'etiti mba uwa ndi na-enwe mmekorita a, ikwe ka a na-enyefe nkanauzu nakwa, imebe ezi onodu na ohere ngaghari ndi oru n'etiti mba uwa nke ga-eme ka a huta uwa ka otu obodo ebe udo na-achi (Adamu, 2003). N'echiche nke ya, Robertson (1992: 46) huru globalaizeshon dika ime ka a hu uwa niile dika otu ebe udo na-

achi. A hũtara ya ka ebe e jikoro ụwa ma mee ka a mara na ụwa bu otu ihe.

Globalaizeshon na-ejikolata ndi mmadu na omenaala ha. Na mbu, mmekorita na-abu n'etiti umu obere otu na ogbe. Ma kemgbe afọ nari ato, steeti bu ya kacha ejikota udi usoro otu a. Ma n'agbanyeghi nke a, globalaizeshon mere a na-abanyenwu steet ga karija ka o di oge mbu o na-ara ahụ ibanye. Globalaizeshon na-eme na a naghizi amakwa oke (Norberg-Hodge, 2006). Nke a gosiri na oke na oge nahu echichapu. Ite aka site na steeti ruo steeti adighizii (anwuola). Uwa na-epewanyezi mpe. Uwa anyi na-ahubu ka mba ozọ tere ezigbo aka ka anyi na-ahutazi otutu n'ime ha ka uwa anyi na ya no nso ugbo a. Na nke nke, globalaizeshon bu njikota mba uwa site n'usoro igbanwekorita echiche, akorongwa na omenaala ndi ozọ nke ga-adi ire ma udo di. Ka nke a wee bia na mmezu, asusu di mkpa. Nke a bu maka na asusu ka e ji enwe mmekorita.

Asusu

Asusu bu akorongwa doro anya mmadu na ibe ya ji enwe mmekorita nke na-eme ka mba uwa nwee udo na idinaotu. Dika Abdullahi (1999:42) si kwu, "Asusu bu akorongwa ihe osise nke ndi mmadu na-eji eteju ndu na omenaala ha. E jikoro ya na nhuruuwa ndi mmadu, asusu na-ete mmanu na njin mmekorita ndi mmadu ma mee ka mmuta gbasara agumagu nka, akukoala na mmuta izuzugbe kwudosie ike na mmuo mmadu. O bu akwukwo e ji akpo ndi mmadu oku, ihe na-eme ka a mata maka mmadu na-abughi so ndi di ndu taa mana ma mkporogwu ha sitere n'oge gboo, ndi nnanna anyi ha ndi bu anyi uzọ".

Sanusi (2007:64) kowara asusu site n'ihe o na-arụ n'oha obodo nakwa n'ihe omumu sayensi gbasara mmuo mmadu. O huru asusu dika, "Mmekorita mmadu na ibe ya n'oha obodo nke so usoro ndi si ebi ndu ha, mmemme ha, ngwa

ha ji eme ihe, edetu ihe, enye iwu na mmuta oheru ga-emetu ndu mmadu, ga-enyere mmadu aka ikowa onwe ya na inyere ya aka gosiputa echiche ya”.

A hukwara asusu dika uzọ ime ka omenaala, nkwenye, nheruwa ndi si esi n’ogbo ruo n’ogbo (Eke, 1989). Asusu bu isi sekpu nti n’onodu mba obula. Nke a kwadoro nkwenye Isayev (1977, 1999) na asusu bu ihe kacha mkpa mba nwere. Nkowa asusu ndi a niile na-arutu aka n’oru ijiko ihe onu asusu na-aru. Asusu na-ahu na omenaala na-aga n’ihu, na-ahukwa maka udo na idinaotu.

Omenaala

E nwere otutu nkowa omenaala. Omenaala bu ka ndi si ebi ndu, akparamagwa, nkwenye, nheruwa ha na akara ha kwenyere na ya ha na-eme baarala ha ime, nke na-esi n’aka fere n’aka, site na mmekorita nakwa njije (Hofstede, 1997). Omenaala dika ume asusu na-eku bu nne asusu. Nke a kwadoro nkowa omenaala siru na omenaala bu mmekorita, mmekorita buru omenaala. Nke a bu eziokwu maka na asusu bu uzọ e si ezisa omenaala site n’ogbo ruo n’ogbo.

Karakowsky (2001: 172) na nkowa nke ya heru omenaala ka, “Mkpokolata amamihe, nheruwa, nkwenye, akparamagwa, nghota, ekpemekpe, ka e si hu oge, ihe ikwesiri ime, ihe i kwesiri ima, ngwa a heru anya, ihe otu nwetara site n’ogbo, site n’aka otu onye maobu oha obodo ndi na-agba mbo iweta udo na idinaotu”.

E newekwara ike si na omenaala bu gbako nzuko mmuta nke otu n’oha obodo ndi e were ka ndi ahu si eme nke a na-esi n’otu ogbo nyefee n’ogbo ozọ. Otutu ihe di n’omenaala. O nwere omenaala bu nke a na-ahu ka ihe e ji ebi ndu kwa ubochi nke di ichi n’omenaala dika nke otu n’oha obodo. E nwere ike si na mmadu bu ogboju maobu na o bu Okereke/Mgbeeke, o

gosiri na onye ahụ amaghị omenaala maọbụ na ọ maghị akpa agwa (Edewor, 2003).

Taylor (1970: 40) siri na omenaala bụ ihe mmụta niile, agwa oma, nkwenye, nka, odinaala na nkanauzu nke a na-eke ma zisaa site n'ogbo ruo n'ogbo. O gara n'ihu kwuo na omenaala bụ uzọ niile ndi si ebi ndu ha. Site n'ihe anyi ziputara ebe a, anyi hutara na tupu a nabata akparamagwa onye, o ga-adabari ka oha obodo si eme nke na-esi n'ogbo fere n'ogbo. Nke a mere na isi sekpu nti n'omenaala nke a hutara na nkowa ndi anyi nyere ga-aburiri ka oha obodo si emeko ma na-ekwuko ma na-ebi n'udo na idinaotu.

Agumagu

Nkowa agumagu bụ uzọ a gaarala otutu ugboro ma ebe e rurula ma o buru na e ruru, ejubeghi afo/edochabeghi anya. Nkowa ya otutu oge na-adị obosara ma o naghị edocha anya ma na-agbanweghari ka oge na-aga. Otu ihe doro anya banyere nkowa agumagu bụ na nkowa ya ga-agbanwe. Na nkowa ya, ihe i ga-asị na o nweghi ihe o bụ n'ogbo a, ka e nwere ike huta ka isi sekpu nti n'ogbo ozo. N'ezikwu, agumagu sitere na mkpuredemede, edereede maobu e kwuru n'onu mana o bughị ihe obula e dere ede bụ agumagu.

N'obosara, agumagu bụ ihe e dere ede maobu e kwuru n'onu n'uzo nka. Ma ebe adighi obosara, o bụ ederede maobu e kwuru n'onu e were ka oru nka, ziputara echiche miri emi nke e ji asusu dee n'uzo nka n'abughị iji asusu dee ihe n'uzo abughị uzọ nka. Agumagu bụ aha e nyere oru nka dika abụ odinaala na agumagu (prose) odinaala nke odee kpachapuru anya dee iji ziputa echiche miri emi na nkamma ya. Agumagu di oke mkpa n'oha obodo maka na o bụ enyo na-egosị ihe na-eme maobu ihe mere n'oha obodo. Agumagu ka e nwekwara ike were dika uzọ ndi si amu maka ngalaba ha ma burukwa uzọ ndi mmadu

si ebelata nsogbu na ndụ ha. Nsogbu belata na ndụ mmadụ, udo na idinaotu abata n'oha obodo.

Udo

Udo so n'otu ihe ndị mmadụ chọkarịchara n'ụwa. Ụfọdụ mmadụ nwere ike ime ihe ọbụla ka ha were nwee udo. Udo e nwetara n'uzọ akwughị ọtọ ka mma karịa agha e ji ikpe nkwmọtọ luo. N'agbanyeghi ihe ndị a, ndị mmadụ ekwetaghị n'ozuzu oke ihe nkọwa udo bụ.

Ebe a nọ kwuo maka udo ga-eweta ka a ga-esi kọwa ya. E nwere ike hụta udo dị ka ntugharị nsogbu, ọgbaaghara maọbụ agha. O nwere ike buru ọnọdụ ime mmụọ (mmadụ/mba) maọbụ mmekọrịta mmadụ na ibe ya. Ọ bụ mkpa udo dị na ndụ mmadụ nakwa ọnọdụ nsogbu juputara ebe niile na mba ụwa n'oge a mere ka ndị dika Mikhail Gorbachev (Soviet Union), Nelson Mandela (South Africa), Lech Walesa (Poland), Mahatma Gandhi (India), Betty Williams (Ireland), Martin Luther King (America) na ndị ọzọ ji gbalịa oke ike há hà ihu na udo dị na mba ha dị iche iche nke ga-akwalitekwa udo na mba ụwa gbaa gburugburu maka na a na-esi n'ụlọ mara mma pụta iro.

Ndị Igbo, Asụsụ, Agụmagụ na Omenaala Ha

Na nkega nke a, anyị ga-eleba anya na ndị bụ ndị Igbo, asụsụ na omenaala ha.

Ndị Igbo

Ndị Igbo bi n'ala Igbo. Ha bụ ndị nwe asụsụ, agụmagụ na omenaala na mgbada ugwu Naijiria. Dika be ha si dị, Oshimiri Naija kere ha ụzọ abụọ ahaghị iha- Ọwụwa anyanwụ Naija (bụ nke kacha) na Odida anyanwụ Naija. Ka o si metụta omenaala, agụmagụ na asụsụ, oshimiri Naija mere ka mmekọrịta na idinaotu dị mfe n'etiti ndị Igbo n'akụkụ abụọ a ma kwalitekwa njekọrịta na azumahia n'etiti ndị Igbo na mba ụwa. Oshimiri Naija akpaghi agwa mgbochi n'ijikota omenaala, agụmagụ na asụsụ ha kama o mere ka mmekọrịta dị mfe ebe e nwere ndị bigasi na ya si n'agburu diga iche iche.

N'asụsụ Igbo, a na-akpọ ha ndị Igbo. Oge ụfọdụ, a na-esi n'ọlundị ha eke ha, dika Anịoma dī n'ọdịda anyanwụ na Ngwa dī n'owuwa anyanwụ. Steeti ndị Igbo nọkariri n'owuwa anyanwụ ala Naijiria- Abia, Anambra, Ebonyi, Enugu na Imo", akukū Rivers, Delta na Cross-River. A ga-ahukwa ndi Igbo ebe o di otutu n'akukū uwa niile. Obinna (2002: 124) kwuru nke a maka ndi Igbo.

Ndị Igbo, dika ndi di ike ma na-amuba amuba ebe odi ukwu nwere nkwuwa okwu, ma buru ndi a na-ahu ebe niile. Olee ebe i gara n'ahughi ndi Igbo, o bughị naani na ha no ya kama ha no nke oma, bizite ma gbanye mkporogwu?

Ndị Igbo dika ndi na-akwuwa aka oto bu ndi huru njepu n'anya ma kwere n'ala Igbo ezughi ime ka ha nwetazuo ihe ha choro. O bu nke a mere e ji ahu ha ebe niile na n'ua niile nke mere e ji asi na o buru na mmadu na-ebi n'onwa na ndi Igbo no ebe ahu.

Ndi Igbo na-eme nke oma n'azumahia, oru ugbo, mmeputa aku na nka na uzu ya na n'ihe ndi ozọ ndi mmadu na-eme tinyere agumakwukwo. Ha bu ndi na-afuru mmadu, anabata mmadu ma na-agba mbọ.

Mmalite ndi Igbo bu isiokwu a ka na-ako otutu ihe maka ya. Dika mba ndi ozọ, o na-anu ha oku n'obi imata ntola ha, i ma ka ha si noro ebe ha no. Nlebanye anya n'ihe na-arutu aka ebe ndi Igbo si malite (ihe okpu, omenaala na agumagu onu) mere ka e kwenye na e nwere ebe bu be ndi Igbo- Owere, Olu na Okigwe. Ndi a kwenyere na o nweghi ebe ha si. "Otutu ndi Igbo nwere afọ ojuju inabata na ha si n'agburu ndi Juu puta n'ihi na ha nwere udi amamihe, omenaala na igba mbọ ndi Juu. Otutu ihe ndi Igbo na-eme na ndu ha ka ndi Juu na-emekwa. Ihe ndi a gunyere: ichu aja, ibi ugu, iba nwa aha, ikwa ozu, owuwe ihe ubi na ndi ozọ. Akuko ozọ na-ekwu na ndi Igbo

malitere na Nri ebe diokpara Eri onye Chukwu si n'eluigwe tũdata n'Omabala bi. Ihe nzipũta atọ ndi a- agũmagũ onũ, nkweghari Eri na ihe e gwupũtara n'ala na-akwado nke a" (Ojukwu).

Ndi Igbo nwere ka ha si eji ejiji nke mere ha jiri puo iche n'agburũ ndi ozo. Ndi nwoke na-eyi afe elu ebe ndi nwaanyi na-ama ukwu akwa abũ, uwe elu ahũ na ichafũ isi. Ndi Igbo newekwara nri ha gunyere ji, nri akpu na ofe olugbu, ofe oha, ofe egwusi na ofe okwũrũ.

Asũsũ Igbo

Asũsũ Igbo bũ isi mmekorita agburũ ndi Igbo. O so n'otu asũsũ ala Naijiria a maara ma burũkwa otu n'ime asũsũ ndi nta a maara n'Ikwetorijal Gini (Equatorial Guinea). E nwere mmadũ di ka nde iri abũ na anọ bũ ndi Igbo bi n'ala Naijiria na-asũ Igbo (Wikipedia). E nwere olundĩ asũsũ Igbo kariri iri abũ tinyere otu olu Igbo izugbe e wubere n'afọ 1972 gbakwasara ukwũ n'olu asũsũ Owere (Isiama) na olu asũsũ Umahia (Ohũhũ) nke e wereghĩ mkponimi na mkponume di na ha. Asũsũ ndi Igbo na-enyere ha aka ime ka e nwee idinaotu n'etiti ha nakwa ndi mba uwa ndi ozo na-asũ asũsũ Igbo.

Omenaala Igbo

Omenaala Igbo bũ odibendi, emereme na odinaala ndi Igbo bũ mmadũ ndi bi na mgbada ugwu ala Naijiria. O bũ uzo niile ha si ebi ndũ ha. O gunyere emereme okpu ha, nzipũta ha nke e tinyere n'omenaala ha site n'omenaala ha maobũ nke sitere na mmekorita ha na omenaala ndi ozo. Odinaala na omenaala ndi Igbo gunyere ihe eserese, egwu ogugu, egwu ogbugba, ejije ha, nri na asũsũ ha. Ndi Igbo bara uba n'omenaala. Ha na-etinye ihe ndi a na ndũ ha na-ebi kwa ubochi iji gbalara nsogbu, kwalite udo na idinaotu ma wulite agamnihu.

Agumagu Igbo

Ala Igbo so n'otu ebe a hụrụ ederede ọkpụ. Ọtụtụ ihe n'ime ederede a ka a hụta na mmepụta agumagu. Ọ bụrị eziokwu na ihe ndị a edere agumagu na ha abụghị ebe ndị e nwere ike iwepụta ha. Ebe ndị ahụ gụnyere n'okwute na n'akpukpo anụ. Mmalite edemede agumagu abịaghị ọsịiso mana e nwere agumagu ọnụ.

Onukaogu na Onyerionwu (2009: 58-69) sirị, “N'agbanyeghi, ndi Igbo edeela ihe ebe o di otutu bu ihe a ga-asị na o bu agumagu tupu ala anyi enwere onwe ya. Agumagu e dereede ka bu ihe ohuu n'ala Igbo n'ihi na ha na-eche ka ha mụta ka e si ede ihe tumadu n'asusu ndi ozo tupu ha malite ide agumagu”. Mana nke a apụtaghị na ha enweghị agumagu n'ihi na ha ji agumagu ọnụ egosiputa ka ha si ebi ndụ, hụ ụwa, echiche ha, na ihe ndi ozo iji ziputa imekọta ihe ọnụ. Agumagu so n'agumagu edereede izizi bu *Akuko ala Obosi* nke Iwekanunọ dere n'agbata afọ 1920 na 1930.

Agumagu Igbo na-arụ ọtutu ọrụ. Ọ na-eme ka anyị cheba echiche ime maka onwe anyị nakwa maka ọha obodo. Ọ bu enyo anyi ji ahụ onwe anyi. Ọ na-eme ka anyi huta mma na mkpa asusu anyi di. Ọ na-eme ka anyi huta ọnọdu mmadu ma na-akuziri anyi ihe. Ọ na-emekwa ka anyi si n'ihe odee dere anyi gurụ huta ụwa nke odee kere.

Ntucha Ihe Onye Metere na Ọchụ Nwaokuko Nwe Ada

Asusu, agumagu na omenaala na-eweta mmekọrịta na nghota bu okacha mma. N'ihi nke a, anyi na-akwado nkuzi nye mba ụwa na mmeko omenaala, agumagu na nsukorita asusu. Asusu bu ngwa ọrụ mba ụwa ji enwe mmekọrịta n'ọha obodo nke na-emeghe mgbochi na-enweghị ntukwasibobi n'etiti mba ụwa, ma kwalite udo na idinaotu. Mmasi nakwa inwe ike ghota ma sọo asusu ozo n'abughị asusu onye na-eme ka mmadu

mikpuo na mmuọ mmadu, mara omenaala ya, nziputa ya nakwa ka o si were uwa nke agumagu na-eziputa.

Ihe na-eme n'ụwa na kwa mmekọrịta n'ọha obodo kwenyere na o nwebeghi ndi mba uwa kpacharala anya weputa oge ha ikwalite udo ma jikoo mba uwa onu. Iji wulite udo na idinaotu na mba uwa, ndi mmadu ga-aghota onwe ha.

Asusu Igbo ka Ngwa Udo na Idinaotu N'Ime *Ihe Onye Metere*

Ebe o bu asusu, tinyere asusu Igbo, ka oha obodo ji emekorita, o di nnukwu mkpa na a ga-eji ya kwalite udo na idinaotu n'ogbo globalaizeshon a. Itu aka na ima aka n'ihu juputara n'ogbo globalaizeshon a. Nke a mere na e lere anya na onye obula abughi naani na o ga-agu akwukwo, kama na o ga-enweriri otu ihe nka o maara eme nke oma. Otu udi nka di mkpa n'ogbo a bu ima asu asusu di iche iche.

Ndi Igbo dika ndu ha siri di n'icho ebe ka mma bu ndi a na-ahu ebe obula. Dika ha bu otu n'ime agburu mba uwa ka na-emepe emepe, ha na-agba mbo ka ha too ma nwee onu, udo na idinaotu. Ndi Igbo ji asusu ha ewulite mmekorita na be ha nakwa na mba uwa ndi ozo iji mee ka mmekorita ha sie ike. Azumahia so n'otu ihe na-eme ka asusu gbasaa ma weta idinaotu. N'Ofofomata (1996), e nwere agamniihu, udo na idinaotu n'etiti obodo Alaukwu, Umunka na obodo ndi ozo gbara Alaukwu gburugburu n'ihi azumahia. Ndi mmadu si ma ebe tere aka ma ebe di nso n'obodo Alaukwu na-abia azu ma na-ere ubochi Afọ bu ahia Alaukwu. Nke a nwere isi ma di mfe n'ihi na ha na-aghota ma na-asu asusu Igbo. N'ogbugbu Nwọhia, Okechi na Onwuha ndi Alaukwu gburu Ohahuru onye Umunka, o bu asusu Igbo ka obodo ndi a ji kpagide ruo mgbe e doziri esemokwu daputara n'ogbugbu e gburu Ohahuru ma wechighata udo na idinaotu n'etiti ha. N'ime udo ma wechighata idinaotu mitara mkpuru bu n'ihi nka Eze Iyiegbu,

eze ndi Umunka ji zipu ndi gara na nke Eze Uzoemezie, onye bu eze ndi Alaukwu iju ase Qhahuru be ha gara ahia Afọ Alaukwu nke alotaghị. N’ogbo globalaizeshon a, asusu Igbo na-arụ ọrụ ijikọta ndi mmadu onu. O na-eme ka izukorita ahia, imeputa na ikesakorita ngwa ahia di mfe n’etiti agburu di icha na mba uwa.

Ozo, iji asusu ndi enwe mmekorita n’ogbo globalaizeshon na-eme ka e nwere ndigide asusu ndi ma asusu Igbo nke a na-atu egwu na ha nwere ike inwu n’ihi globalaizeshon. Ufodu na-eche na asusu Bekee na agumagu ha ga-anochizi anya asusu mmekorita na mba uwa niile gbaa gburugburu mana nke a bu asi ma o buru na ndi obula were asusu ha na-enwe mmekorita. Ndi Igbo bu ndi na-anuru mmadu, na-anabata mmadu, na-agba mbọ, ma na-eme njeghari ebe o di ukwu. Nke a mere ha ji noro n’akuku mba uwa dum. N’ihi nke a, asusu ha nwere ike idi na-ejikota ndi mba nwa ma kwalite udo na idinaotu ma ha were ya na-enwe mmekorita.

Asusu Igbo nwere ike ijiko ndi mmadu n’ogbo globalaizeshon a. Asusu nwere ike mee ka izu-ahia na mkparitauka di mfe nke ga-enye aka mee ka e nwere mmekorita n’etiti otu agburu na mba uwa ndi ozo. N’Ofomata (1996), e nwere udi omumaatu mkparitauka mgbe ndi Alaukwu kpo Onwuha gaa n’arusi obodo Dagburu iji choputa ma o so gbuo Qhahuru n’ihi na o na-ago na ya esoghi. E nwere mmekorita n’etiti omenaala abuo n’ihi asusu, omenaala Alaukwu na nke Dagburu. Asusu Igbo nwere ike ijiko mba uwa onu ma weta udo na idinaotu.

N’ogbo globalaizeshon a, asusu na-eme ka asusu ndi a na-atu anya na ha ga-anwusi n’ihi na asusu Bekee na-achoji igho asusu mba uwa niile, diri na-aga. Etu a ndi Igbo bu ndi na-anuru, anabata mmadu, ndi na-agba mbọ ma na-emesaghari ahụ, a na-ahụ ebe niile, e nwere ike iji asusu ha jikota ndi

mmadụ ma weta udo na idinaotu na mba uwa gbaa gburugburu. E nwere ikeiji asụsụ ha enwe mmekọrịta na intaneet, ekwentị, ii-mel, satalaitị, tiivii, dgz. Ihe nkanazụ ndị a na-adiwanyezi ọnụ ala ma nọrọkwa ndị mmadụ n'obibi aka.

Asụsụ Igbo ka Ngwa Udo na Idinaotu N'Ime *Ochụ Nwa Okukụ Nwe Ada*

Asụsụ dika ọgwọ ọrịa udo na idinaotu na-aria putara ihe n'iduuzi *Ochụ Nwa Okukụ Nwe Ada* nke Ifeka dere. Mgbe ahughị Ugoye nwunye di Amaoge oge ebulatara ozu Amaoge na ụmụ ya anọ. O bụ asụsụ ka ụmụna Mgbachi bụ di ha ji ziga ndị gara gwa ma kpata Ugoye na ụmụ ya ebe ha gara nọrọ ma jiri asụsụ nye iwu ntaramahụhụ e nyere ya na ụmụ ya. E nyere iwu na mmiri a sachaputara n'ozu Amaoge ka ha nūọ ya dika ntaramahụhụ maka na ndị ụmụna Mgbachi sirị na Ugoye ji ọgwụ mee di ya ka o gbuo nwunye ya Amaoge na ụmụ ya. Oge ụmụ nwaanyi kpọwara galị galị ihe mere o jiri buru naanị Ugoye ka a na-ata ahụhụ ma ha ahughị Mgbachi, di ya bụ onye gburu ochụ. O bụ mgbe ahụ ka Okeocha, onye be ha, ọkwọ ụgbọala ji ụgbọala ya bulata ozu ndị ahụ jiri kowa na ndị uweojii kpochiri Mgbachi. Nkwa o nyere mere ka mmụọ ụmụnwaanyi dajuo ma mee ka udo na idinaotu di.

Nsogbu Ekwumma na Ugoye (nwunye di Amaoge) icho itoro ma refuo Ogonna nwa Amaoge n'Ifeka (2015) bụ nke e ji nwayo were asụsụ Igbo kpezie. Nsogbu a gaara ebute agha n'etiti obodo ebe a mụrụ Amaoge na ebe a luru ya ma o buru na o bughị ka e si jiri asụsụ kpezie ya maka na ndị Igbo na-asị na okwu di nro na-eme ka ọnụma juru. Site na mkparitauka, e doziri okwu a ma wetakwa udo na idinaotu.

Omenaala Igbo Dika Ngwa Udo na Idinaotu

A kowaala omenaala dika, "The omimi nke gunyere mmata, nkwenye, ezi agwa, iwu, odinaala, ikikere na akparamaagwa ndi ozọ mmadụ mutara dika otu onye n'ime

oha obodo” (Mazrui, 2000: 168). O bu otu uto njikota na-eweta udo na idinaotu n’ozuzu oke. Otutu ndi mmuta kwenyere na omenaala bu isi sekpu nti n’iweta udo na idinaotu n’obodo. Obodo obula na-ekwu okwu udo na idinaotu ejighi omenaala akwado ya na-aghori onwe ya. Otutu oha obodo kwu chim maka na ha kwenyesiri ike na omenaala ha, na-akwalite ya ma were ya mere ebe mgbakwasa ukwu n’igba mbu iweta udo na idinaotu na be ha. Ndi Igbo so na ndi di otu a maka na ha kwenyere n’ike omenaala Igbo na-akpa. Omenaala Igbo bu enyo ahumuzu ha. O na-egosi ka ha na gburugburu ha si emekorita. Omenaala ndi mba Afrika na-akwalite imeko ihe onu n’oha obodo n’abughi ime na nke onwe a na-ahuta na ndu ndi ogbara ohu. Ya mere ndi Igbo ji were asi “onye aghala nwanne ya” di ka ha na-eziputa n’omenaala ha na-egosi na ndu mmem ha na-ebi.

Omenaala Alumu ka Ngwa Udo na Idinaotu N’Ime *Ochu Nwa Okuko Nwe Ada*

Omenaala ilu nwaanyi n’ala Igbo na-eweta udo na idinaotu. O bughi naani ijiko mmadu abuo, kama ijiko ezinulo abuo, obodo abuo, steeti abuo, riji abuo na mba abuo. N’Ifeka (2015), e nwere njiko alumi na nwunye na-abughi naani n’etiti Mgbachi na Amaoge, kama n’etiti ezinulo abuo na obodo abuo. E nwere alumi n’etiti Nnake na Udumma nke na-abughi naani ha ka o jikoro kama ezinulo abuo ahụ nakwa obodo abuo ha si. Alumi nke Nnake na Udumma weghachitere udo na idinaotu n’etiti obodo abuo ahụ. Nke a bu maka na alumi a bu imezu ihe agbara kwuru ka e were kwusi nsogbu no na-adakwasa ndi obodo Nnake ha. Agbara siri na ihe na-eweta nsogbu a bu ebubo ugha e boro Mgbechi n’oge gboo na o ghoro oji. N’omenaala Igbo, o bu nsu ala nwaanyi igbo oji. Ha refuru ya na mgbere ohu n’ihi enweghi onye ga-ekwuru ya. Nwaanyi a si n’ezinulo Nnake. Agbara si na ihe ga-eweta udo bu ilu nwaanyi hapu n’ezinulo ahụ iji dochie anya Mgbechi e rere iji weghachite udo na idinaotu.

Omenaala Alụmalụ ka Ngwa Udo na Ịdịnaotu N’Ime *Ihe Onye Metere*

Omenaala alụmđi na nwunye ka a rụturu aka n’iduuazi *Ihe Onye Metere* nke Ofomata (1996). Alụmđi na nwunye a dī n’etiti Nwọhja na nwunye ya. Alụmđi na nwunye a ka a rụturu aka mgbe Nwọhja onye ojoo n’akwukwo a luru nwaanyi, muta otu nwa nke o ji gwo ogo. Alụmđi na nwunye a jikoro ezinaulo abuo, ogbe abuo maobu obodo abuo ma weta udo na idinaotu. Igbawekorita omenaala n’udi alụmđi na nwunye na-akwalite nghota na nnagide.

Omenaala Igbo Iga N’Arusi Dika Ngwa Iweta Udo na Ịdịnaotu N’*Ihe Onye Metere*

N’iduuazi abuo e ji mee nnyocha a, e nwere omenaala Igbo iga n’arusi na ichu aja ka e were meda ndi mmuo obi ma weghachi udo na idinaotu ebe e nwere nsogbu na nkewa. Ofomata (1996) koru ka Onwuha si ago agogo na aka ya adighi n’ogbugbu e gburu Ohahuru. Ndi be ha duuru ya gaa na nnukwu arusi di na Dagburu iga juo ase ma mata nke bu eziokwu. Ndi Alaukwu be ha mere nke a ka o ga-abu o buru na aka ya di ya ka ha kpunyekwuo ya ndi Umunka otu ha si kpunye ha Nwọhja na Okechi iji kwuo ha uguo nwa ha nwoke bu Ohahuru ha gburu. Nke a bu ka e wee gbalahu nsogbu ma weghachi udo na idinaotu n’etiti obodo ha nakwa ndi ozo gbara ha gburugburu. O buru na ha edozighi okwu ahụ nke oma, obodo niile na-abia ahia n’Afo Alaukwu ga-akwusi. Nke a ga-akpa onodu akunaba Alaukwu aka ojoo ma weta adighi n’otu.

Omenala Iga N’Arusi ka Ngwa Udo na Ịdịnaotu n’*Ochu Nwa Okuko Nwe Ada*

Ifeka (2015) gosiri ka e si kpoa Ekwumma na Ugoye n’arusi iji mata ma aka ha o di na ntoro a tooro Ogonna nwa nwoke Amaoge nke ha si na aka ha adighi. Arusi tara ha na aka

ha dị na ya. Iji weghachi udo na idinaotu n'ezinaulo Mgbachi maka na Ugoye bu nwunyedi Amaoge (ndi nwunye Mgbachi), a gwara ndi omekoome a ka ha ga rio Amaoge mgbaghara, chuo aja maka ikpocha ala ma meda ndi mmuo obi. Ha enweghi ike ime ihe afa kwuru nke wetaara ha onwu dika ntaramahuhu. Aka obodo tinyere idozi okwu a weghachiri udo na idinaotu.

Omenaala Igọ Oji ka Ngwa Udo na Idinaotu n'*Ihe Onye Metere*

Oji bu ihe e doro nsọ n'ala Igbo. A na-echere obia obula biara be onye Igbo oji. Ndi okenye Igbo kwenyere na oji, mkporu osisi a goziri agozi e nyere onye obia na-eme ka o mara na a nabatara ya. Igbo ji oji ekpe ekpere nye Chukwu, umu obere chi na ndi ichie dika e gosiri n'akwukwo agumagu abuo e ji me nnyocha. Site n'ikpere Chukwu, ha na-ario odudu na nchekwa Chineke, udo, ezi mmekorita na idinaotu ha na nke mba uwa gbaa gburugburu. Ha na-ekpere umu obere chi ha ka ha rioro ha Chukwu ario ma na-ekpere ndichie ha ka ha gaa n'ihu na-elenye anya n'ezinaulo ha nakwa n'obodo ha. Ihe ndi a niile bu ka e wee kwalite udo na idinaotu na mba uwa.

Ofofomata (1996) gosiri omenaala igọ oji mgbe Ozo Uruagwu nke Dagburu gorọ oji oge Maazi Nzeka na ndi ya na ya so kpọturu ya n'obi ya. Nke a mere oge ha biara ikpọturu arusi Dagburu ichoputa eziokwu ma aka Onwuha o di n'ogbugbu e gburu Ohahuru. O kpere maka udo na idinaotu ndi obodo ya bu Dagburu nakwa nke ndi biara be ha. O kpokuru Chukwu ka o meere ndi O kere eke ebere, nye ha udo na ihunanya. O kpokukwara ndichie ha ka ha chekwawa ha ma nye uwa niile udo (56).

Omenaala Igọ Oji ka Ngwa Udo na Idinaotu n' *Ochụ Nwa Okuko Nwe Ada*

E nwegasiri ebe e chere ma kpee ekpere oji n'Ifeka (2015) iji nabata ndi obia, icho udo na ikele Chukwu maka ihe oma o mere. Maazi Ejekam kpere ekpere oji were riọ Chineke ka o gaa n'ihu na-azoputa ma na-ehekwa ya na ezinaulo ya. O kpere ekpere a wee kelee Chukwu maka nnaputa o naputara ya na Maazi Emenike n'aka ndi ajo mmuo (28-29).

Izuagba, nwanna Amaoge wetara oji mgbe ya na ndi umunna ya na ikwu na ibe gbakorọ ikpa ka ha ga-esi nyere Amaoge na nwa ya, Ogonna ha si be di ya dulata aka. O bu Uduadimma gorọ ma kpee ekpere oji ahụ.

Omenaala Mbikọ na Mmekorita ka Ngwa Udo na Idinaotu N'Ochụ Nwaokuko Nwe Ada.

Ihe e ji mara mba Afrika nke Igbo so na ya bu ndu ibiko na imeko ihe onu. A hutakwara nke a n'akwukwo agumagu abuo a e lebara anya. Ihe e mereme maobu ihe obula mere n'obodo bu mmadu niile mere ya o masi ya buru otu onye ka ihe ahụ mere dara n'isi kpomkwem, o ka gbasara ezinaulo ya nakwa oha obodo. Otu a ka o di ma n'anuri ma n'iru uju. Ya mere ndi Igbo ji asi, "Anya bewe, imi esoro ya bewe". Ihe metutara otu onye metutara mmadu niile. N'Ifeka (2015), a huru na ndi be di ya na ndi be nna ya agbahapughi Amaoge na mgbe mkpa. Mgbe Amaoge bilitechara n'onwu, ndi be nna ya biara kporo ya laa, ka anya ha na-ezube ya. Mgbe Ekwumma na Ugoye tooro Ogonna, ma ndi be di Amaoge ma ndi be nna ya nyere aka chota ya.

Omenaala Mbikọ na Mmekorita ka Ngwa Udo na Idinaotu N'Ihe Onye Metere

N'Ofo mata (1996), ndi be Ohahuru ahapughiri Udenkwọ nwanne ya nsogbu ichoputa ihe mere ya na ebe o no. Ndi Umunka niile puru icho ya ma di nkwaadebe ime ihe obula iji chota ya. N'aka nke ozo, ndi obodo Alaukwu niile putara

kwado Igwe ha bu Eze Uzoemezie n'ichoputa ndi gburu Ohahuru. Mbọ ndi a niile bu ka e were hu na e nwere udo na idinaotu. Ndi Dagburu agbahapughi Ozo Uruagwu mgbe mkpa ya. Ha biara nyere ya aka memilaa Onwuha choro igbu ya. Onwuha maara na o ga-anwu maka na o soro gbue Ohahuru na na-ago agugo mere ndi be ha ji hanye Maazi Nzeka na ndi ozo ka ha gaa n'arusi Dagburu ije choputa ma Onwuha oso gbue Ohahuru. Mgbe Onwuha wakporo Ozo Uruagwu na ndi ya na ya no, Ozo Uruagwu tikuru ndi be ha. Ha gbataara ya oso enyemaka ma gbuo Onwuha biara igbu ya.

**Agumagu Dika Ngwa Udo na Idinaotu n'Ochu Nwaokuko
Nwe Ada**

Agumagu bu enyo ohanaze ji ahụ ụzọ. O na-eme ka anyi cheba echiche ime gbasara onwe anyi na oha obodo. O na-eme ka anyi nwee afọ ojoju na mma asusu anyi. O na-eziputa onodu mmadu ma na-akuziri anyi ihe.

Oru agumagu n'iweta udo na idinaotu putara ihe n'akwukwo agumagu *Ochu Nwaokuko Nwe Ada*. O bu agumagu na-eme ka ndi mmadu mara omenaala ha nke na-akwalite udo na idinaotu. O na-eme ka oha obodo mara ka ha ga-esi buso nsogbu biara ha agha were mee ka udo na idinaotu di. Agumagu na-enye ha echiche iga n'arusi, igo ofo na ikpe ekpere site n'oji, ibiko na imeko ihe onu. A hutara ihe ndi a n'Ifeka (2015) oge e nwere onwu ndi ezinaulo Mgbachi. A gara n'arusi, a tara ndi ha si na aka ha di n'onwu ahụ (Ugoye na umu ya) ahuhu ka ndi ozo si na ya muta ihe. Otutu ebe ka e kpere ekpere oji. Otutu nsogbu ndi ozo daputara n'obodo Ndiagu nke agumagu nyere aka mee ka a mara etu nsogbu ndi ahụ si daputa ma gosi ụzọ e si melaa nsogbu ndi ahụ dika itoro Ogonna, irefu Mgbechi na nsogbu ndi ozo.

Agumagu Dika Ngwa Udọ na Ịdinaotu n’Ihe Onye Metere

Udị orụ ndị a agumagu rurụ n’Ifeka (2015), ka ọ rụkwara n’Ofofomata (1996). Orụ agumagu dika ikuzi ihe putara ihe n’Ofofomata. E gosiri ụzọ ndị Igbo si achoputa eziokwu. Ndị Igbo kwenyere na ike dī n’arụsị ichoputa eziokwu ma mee ka a gbaa ndị omekooome maọbụ ndị ihe ọjọọ n’anwū. Nke a putara ihe mgbe a kpọ Onwūha gaa na Dagburu iji mee ka agbara ha kwuo ma aka ya ọ dī n’onwū Ohahurū nke ọ na-ago na aka ya adighi ya.

Agumagu kuziiri anyị na ihe onye metere, o were isi ya buru. Ihe e ji egosi ihe ndị a bụ ka e gosi ikpe nkwumọto ma weta udo na ịdinaotu. Ndị Dagburu gburu Onwūha n’ihi na ọ choro igbu ma Ozo Uruagwu ma ndi be ha tupu ọ nwuo. Nke a bụ n’ihi na ọ maara na o so gbuo Ohahurū nke arusi ha gaara ita ya na o so ma ọ buru na o ruru n’ihu arusi mana o ruzighi n’ihu arusi. Iji me ka e nwee udo na ịdinaotu site n’agumagu, anyi huru ka ndi Alaukwu si kpunye ndi Umunka mmadu abuo doro anya aka ha di n’ogbugbu e gburu Ohahuru ka e wee were ha kwuo ugwo isi Ohahuru. Nke a bu ka e wee kuziere ndi ozo ka ha zeere udi omume ahụ ma weghachi udo na ịdinaotu n’etiti obodo abuo ahụ na obodo ndi ozo gbara ha gburugburu. Orụ ndi a gosiri na agumagu Igbo so n’otu ụzọ a ga-esi me ka mba uwa ndi ozo huta ka ndi Igbo si ebi ndu na uru asusu ha bara n’ikwalite udo na ịdinaotu na mba uwa.

E nwere ike inwewaga ụzọ mgbasa ozi nwere ike mebe ụzọ ndu na mgbanwe n’oha na-eweta ịdinaotu. TV, sinima na ụzọ mgbasa ozi ndi ozo na-emetuta omenaala. E nwere otutu ụzọ e si eziputa ma na-emetuta omenaala ndi. Ihe e nwere ike ikwu hoojaa bu na njikota ihe emereme na mba uwa na-eme ka e nwewanye mmekorita. Ya mere na oru nka e dere n’asusu Igbo, omenaala Igbo di na ya dika anyi huru n’akwukwo agumagu abuo anyi lebara anya n’ederede a, ka e nwere ike

were ụzọ mgbasa ozi nkanụzụ zisaara mba ụwa niile ma si na ya kwalite udo na ịdịnaotu.

Mmechi

Ndị Igbo bụ ndị Chineke ji asụsụ pụrụ iche na ọtụtụ omenaala gozie. Oge ọbụla, ha na-eji onyinye ndị a dị mkpa ha nwetara n'ụzọ ọ natara chi, were na-ebi ndụ ha kwa ụbọchị, na-egbokwapụ nsogbu sizie na ya na-akwalite udo na ịdịnaotu. Omenaala ndị a na-arururị ha ọrụ, ka na-arụkwa were na-akwado okwu Igbo si na nkụ dị na mba na-eghere mba nri. Mana, ederede a na-ekwu na ihe na-amasị otu onye na-amasị onye ọzọ. Onyinye ndị a na-egboro ndị Igbo mkpa ga-egbokwara mba ụwa niile mkpa.

Globalaịzehon ka a hụara dika ngwa mmepe obodo. Asụsụ na omenaala Igbo nyere aka n'ikwalite udo na ịdịnaotu n'ogbo globalaịzehon a. Nke a bụ maka na asụsụ na omenaala bụ otu akụkụ ebe globalaịzehon na-akpa ike ma na-enwe nziputa toro atọ.

Ederede a na-egosikwa n'akụkụ nke anyị na globalaịzehon na-akwalite asụsụ, agumagu na omenaala ala Naijiria nke asụsụ Igbo so n'ime ya. A ga-eji ngwa teknụzụ were chekwaa asụsụ na omenaala Igbo na nke ala Naijiria ndị ọzọ. Nchekwa a ga-enye aka ebe ọ dị ukwu mee ka ndị Igbo nye asụsụ na omenaala ha ezi nkwa. Nke a ga-enyekwa aka n'ikpeazu chekwaa asụsụ na omenaala Igbo maka mmepe, ndigide nakwa udo na ịdịnaotu nke ndị Igbo, ndị Naijiria na mba ụwa gbaa gburugburu.

Edensibịa

Adamu, F. L. (2003) "Globalization and Economic Globalization in Northern Nigerian". Paper Presented at the Development Studies Association Annual

Conference. *Globalization and Development*,
Scotland, September 9-12.
Available at [www.devstud.org.uk/publications/paper&
conf03/dsaconfo3adamu.pdf](http://www.devstud.org.uk/publications/paper&conf03/dsaconfo3adamu.pdf).

Adbullahi, A. (1999). Organizational Culture as a Root of Performance Improvement. *Journal of Occupational Behaviour* 6(3), 243-244.

Edewor, P. A. (2003). Basic Concept in Culture. In Dopamu, P. A. (Ed) pp 195-199.

Eke, N. (1989) *Culture and Society*. Hampshire: New Prairie Press.

Hofstede, G. (1997) *Culture and Organizations: Software of the mind*. New York: McGraw Hill Publishers.

Ifeka, R.O. (2015). *Ọchụ Nwaọkụkọ Nwe Ada*.

Isayev. M. I. (1977). *National Language in the USSR: Problems and Solutions*. Moscow: Progress Publications.

Iwekanuno, (1927). *Akụkọ Ala Obosi*. Onitsha: Patmonic Printers & Publishers Ltd.

Karakowsky, L. (2001). Implication of Cultural Differences for Cross-Cultural Management and Research. *The Journal of Psychology*, 135(5), 501-517.

Mazrui, A.A. (2000) *The African renaissance: A triple legacy of skills, values and gender*. Lagos: Centre for Black and African Arts and Civilization (CBAAC).

**ÉKWÉ JQNAL NKE NDỊ IGBO SCHOLARS FORUM,
NIGERIA. Volume 4 No 2, September, 2017**

Norberg-Hodge, H. (2006) "Globalization and Terror". Available at www.globalizations3.htm. Downloaded October 18, 2006.

Ofomata, C.E. (1996). *Ihe Onye Metere*. Enugu: Format Publishers.

Obinna, J.I. (2002) *Cultural and Religious Conflict* Nsukka: Trith Peak Publishers.

Ojukwu, C.O. (1998).

<http://www.nigerianguilleries.com/portrait>

.

Onukaogu, A. & Onyerionwu, E. (2009). *21st Century Nigerian Literature: An Introductory Teut*. Ibadan: Craft Books.

Radharkrishnan, P. (2004) "Religion under Globalization". Economic and Political Weekly March 27.

Sanusi, A.S. (2007). *The African Palimpsest: Indigenization of Language in West Africa*. Stanford: Stanford University Press.

Robertson, R. (1992) *Globalization*. Aberdeen: SAGE Publications Ltd.

Taylor, R. (1970). *Good and evil*. Amazon: Prometheus Books.

Vidya, S. (2015) "Globalization Paradoϋ: Democracy and the Future of the World". Journal of Hazardous Materials 149(2) 452-459.

ÉKWÉ JỌNAL NKE NDỊ IGBO SCHOLARS FORUM,
NIGERIA. Volume 4 No 2, *September, 2017*

Wikioedia, <https://en.m.wikipedia.org/..Igbo...>